

# อัญชัน Butterfly pea

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Clitoria ternatea* L. วงศ์ Leguminosae-Papilionoideae



ไม้เลื้อยพาดพัน ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ปลายคี่ ใบย่อย รูปรี หรือ รูปไข่กลับ กว้าง 1-3 ซม. ยาว 2-5 ซม. ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีม่วง บางชนิดสีม่วงอ่อน หรือ สีขาว กลีบดอกมี 5 กลีบ เรียงลักษณะดอกถั่ว ผลเป็นฝัก เมื่อแก่ สนิวล แห้งแตก

**ส่วนที่ใช้และสรรพคุณ** ดอกสีม่วงมีสารแอนโทไซยานิน มีชื่อว่า เทอร์นาทิน ใช้เป็นสีผสมอาหาร มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ใช้เป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ หรือผสมในเครื่องสำอาง ประเภทแชมพู หรือ ครีม ดอกสีขาว(สด) ขยี้ทาหน้าสตรีขณะเด็กเป็นยาปลูกผม<sup>1</sup>

**ข้อมูลเพิ่มเติม** สารสกัดดอก มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระที่มีความแรงสูง ป้องกันเม็ดเลือดแดงแตก ทดสอบด้วยวิธี AAPH-induced hemolysis<sup>2</sup> สารสีม่วงในดอกเป็นสารกลุ่ม แอนโทไซยานิน มีชื่อว่า เทอร์นาทิน(ternitins) ซึ่งมีหลายตัว เช่น A1-4, B1-4 สารนี้คงตัวในสภาวะที่พีเอชเป็นกรดอ่อน หรือเป็นกลาง<sup>3</sup>

สารสกัดดอกอัญชัน ยับยั้ง pancreatic  $\alpha$ -amylase สำหรับการย่อยแป้ง เมื่อนำมาผสมในขนมปัง 5, 10, 20% สามารถชะลอการย่อยแป้งในหลอดทดลองได้<sup>4</sup>

ในคนสุขภาพดี ให้สารสกัดดอกอัญชันด้วยน้ำ 1-2 กรัม ต้มครั้งเดียว (สกัดด้วยน้ำ แล้วทำเป็นผงแห้ง นำมาเติมน้ำ) ทำให้พลาสมาสามารถต้านออกซิเดชันเพิ่มขึ้น แต่ไม่ลดระดับน้ำตาลในเลือด แต่เมื่อให้สารสกัดเติมน้ำตาล ยังช่วยปรับระดับน้ำตาลในเลือดหลังอาหาร อินซูลิน และการต้านออกซิเดชันได้<sup>5</sup>

สารสกัดหยาบจากดอกอัญชัน(สีม่วง) สกัดด้วย ความเข้มข้น 0.5-5 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร กระตุ้นการเจริญของต่อมรากขน ทำให้ผมยาวขึ้น เมื่อทดสอบโดยการเติมลงในอาหารเลี้ยงรากผม ใน 2-4 วัน<sup>6</sup> และการศึกษาสารสกัดน้ำแสดงฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระดีกว่าสารสกัดแอลกอฮอล์ และเมื่อนำสารสกัดน้ำใส่ในเจลทา รอบดวงตา ก็ยังคงแสดงฤทธิ์ แต่มีประสิทธิภาพน้อยกว่าครีมลดรอยเหี่ยวย่นบางชนิด สารสกัดประกอบด้วยสารกลุ่มฟีนอลิก เมื่อเปรียบเทียบกับกรดแกลลิกคิดเป็น 1.9 มก./ก.ของน้ำหนักแห้ง<sup>7</sup>

---

<sup>1</sup> ประมวลสรรพคุณยาไทย เล่ม ๓ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

<sup>2</sup> Wathuwan Phruksananab, Sirinthorn Yibchok-anunab, Sirichai Adisakwattana. International Food Research Journal 2013; 20(3): 1229-1234.

<sup>3</sup> Norihiko Terahara and Masahiro Oda. Five New Anthocyanins, Ternatins A3, B4, B3, B2, and D2, from *Clitoria ternatea* Flowers. J. Nat. Prod. 1996, 59, 139-144

<sup>4</sup> Charoonsri Chusak, Christiani Jeyakumar Henry, Praew Chantarasinlapin, Varanya Techasukthavorn and Sirichai Adisakwattana. Influence of *Clitoria ternatea* Flower Extract on the In Vitro Enzymatic Digestibility of Starch and Its Application in Bread. *Foods* 2018, 7(7), 102; <https://doi.org/10.3390/foods7070102>

<sup>5</sup> Charoonsri Chusak, Thavaree Thilavech, Christiani Jeyakumar Henry and Sirichai Adisakwattana. Acute effect of *Clitoria ternatea* flower beverage on glycemic response and antioxidant capacity in healthy subjects: a randomized crossover trial. *BMC Complementary and Alternative Medicine* (2018) 18:6 DOI 10.1186/s12906-017-2075-7

<sup>6</sup> อรพิน เกิดประเสริฐ พิสมัย เหล่าภัทรเกษม อุทัย ตนกิตติวัฒน์ เอมอร เจริญสรรพพืช พูลพล ผดุงชัยโชติ. การศึกษาผลเบื้องต้นของสารสกัดหยาบจากสมุนไพรไทยที่มีต่อการเจริญของต่อมรากผมคนที่นำมาเลี้ยงในห้องทดลอง. *Journal of Medicine and Health Sciences* 2008; 15 (1): 1-11

<sup>7</sup> N.Namkaen and J.M.Wilkinson. The antioxidant activity of *Clitoria ternatea* flower petal extract and eye gel. *Phytother res* 2009; 23: 1624-5.